

שאובין ולעולם נמידר בתהלתו והיה ט מ ס
 טאה" תו הר'נע" או שני מקודאורת
 אחר ישט מ סאה ואחד אין בו מ סאה
 ונפל לאחד מהם א סאין מים שאובין ולי
 ואינו יודע לאיזה מהן נפל ספק טהור
 מפני שיש לו כמה יהלה להקל" ה
 טהם יום טביע" תהא לט ערי זיע"

EGY KÜLÖNÖS UTAZÁS

AN AMAZING JOURNEY

KAUFMANN DÁVID (1852-1899)
ÉS GYŰJTEMÉNYE

DAVID KAUFMANN (1852-1899)
AND HIS COLLECTION

וכן יוכני
 אשוור
 אשיות לי
 אורו אלה
 ס הורו
 זורו ניה
 ינו אפנו
 שיערב כ
 בערהאור
 על מ טומו
 זורו מדי יום יום
 ס הכתוב כ אמש
 יהיו עובי ודידת
 עזר גלה
 וכאשר ת
 תבנה בין
 על תילה
 תבטן כל
 מלטה
 התלויה כ
 בגבולה
 בעדתש
 שוכן חל
 יועלה" כ
 עשים
 חפרי ישר יר זחנב
 מורנו נכנו הרר יתק וקובכיו
 ע" נעודין טבעה" חוק בגד ויע"

יוב יוסף כד טושון ולה סיינות זה הספר טלושי
 העכת ככב יום לרח ורר שנתה יתקים וקעק אריאת על
 נסחמו אלהש דין קישקש מורגיכ הט כחאוי יוסהו להגת בו
 הוא נריע נזיע זיע עב סון. ס הדורות ינוס" חוק נעתחוק חוספי לין יוק

הוא נריע נזיע זיע עב סון. ס הדורות ינוס" חוק נעתחוק חוספי לין יוק

Kaufmann Dávid.
Thein Izidor festménye, 1900
MTA Művészeti Gyűjteménye, K76.

EGY KÜLÖNÖS UTAZÁS

KAUFMANN DÁVID (1852–1899) ÉS GYŰJTEMÉNYE

Kaufmann Dávid a zsidó művelődéstörténet és vallásfilozófia kiemelkedő tudósa, az Országos Rabbiképző Intézet egyik alapító professzora volt, aki tudományos munkássága mellett páratlan héber könyv- és kéziratgyűjteménye révén is nemzetközi hírnévre tett szert.

A halálának 125. évfordulója alkalmából készült kiállítás bemutatja a tudós-bibliofil, és azt a különös utazást, amit a gyűjteményébe került, leginkább itáliai eredetű 15–18. századi nyomtatványok térben és időben megtettek.

Ennek az utazásnak fordulatos történetét és állomásait a Rothschild Foundation Hanadiv Europe támogatásával megvalósult *Questa terra è di Dio. Questo libro è il mio*. (Ez a föld Istené. Ez a könyv az enyém.) című most záruló két éves pályázat tárta fel a könyvtulajdonosok, cenzorok, gyűjtők írásos bejegyzéseinek segítségével.

AN AMAZING JOURNEY

DAVID KAUFMANN (1852–1899) AND HIS COLLECTION

David Kaufmann was an eminent scholar of Jewish cultural history and religious philosophy, one of the founding professors of the Jewish Theological Seminary of Budapest, who gained international renown not only for his scholarly work but also for his unparalleled collection of Hebrew books and manuscripts.

This exhibition, commemorating the 125th anniversary of his death, introduces the scholar-bibliophile and the amazing journey through time and space that his collection of 15th to 18th century prints, mostly from Italy, has taken.

The story of the lively turns and stations of this journey has been unraveled in a just completed two-years long project, titled *Questa terra è di Dio. Questo libro è il mio*. (This Land belongs to God. This Book is Mine.) supported by the Rothschild Foundation Hanadiv Europe, utilizing the handwritten entries of the book owners, collectors and censors.

Kaufmann Dávid élete

Kaufmann Dávid a morvaországi Kojeteinben (ma: Kojetín, Csehország) született 1852. június 7-én. Tanárai már a helyi zsidó iskolában felfigyeltek rendkívüli tehetségére. 1860 és 1867 között a közeli Kremsier (Kroměříž, Csehország) piarista gimnáziumában volt magántanuló, a zsidó tudományokba szülővárosa tudós rabbija vezette be. 1867-től járt a breslauer (Wrocław, Lengyelország) Zsidó Teológiai Szeminárium gimnáziumába, itt, valamint Teschen (Český Těšín, Csehország) evangélikus gimnáziumában is érettségi vizsgát tett. Ezt követően a Szeminárium felső, teológiai évfolyamaiban tanult tovább, párhuzamosan a Breslauer Egyetemre is járt, ahol természettudományos, filozófiai és orientalisztikai tárgyakat hallgatott. Közben 1874-ben a lipcsei egyetemen arabisztikát tanult, majd megvédte a 10. századi Szaádja al-Fajjúmi vallásbölcseleti rendszerének szentelt doktori disszertációját.

Kaufmann Dávid – Koller Károly felvétele, 1899 körül.
Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár, F.72.140

Gomperz Irma (balra), férje nővérének társaságában.
Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár, F72.178

1877-ben fejezte be tanulmányait, rabbivá avatása alkalmából búcsúelőadását Júda Halévi 12. századi költő-filozófusról tartotta. A prédikációi és publikációi révén már akkor is bizonyos ismertséggel bíró fiatal tudós Leopold Zunz ajánlásával az ez év októberében Budapesten megnyíló Országos Rabbiképző Intézet tanára lett. Az intézményben a zsidó történelem, a vallásfilozófia és a hitszónoklat tanárává nevezték ki, valamint alsóbb évfolyamokon a német és a görög nyelvet is tanította. Nagy hatású, elhivatott pedagógus volt. Emellett huszonkét éven át tartó könyvtárosi munkája során felállította a Rabbiképző nemzetközileg elismert szakkönyvtárát. Kiválóan megtanult magyarul, és tevékenyen járult hozzá a zsidó filozófia magyar terminológiájának kialakításához.

1881-ben feleségül vette Gomperz Zsigmond bankár leányát, Irmát, akiben munkáját is támogató társra lett. A sikeres pályafutás és a magánéleti boldogság azonban nem tartott sokáig. 1899 júniusában édesanyja társaságában gyógykezelésre érkezett Karlsbadba, elcsúszott a fürdőben, és a nem igazán súlyos baleset, talán cukorbetegsége következtében, végzetessé vált. Tíz nap múlva, július 6-án, életének 47. évében elhunyt. Budapesten, a Salgótarjáni úti zsidó temető díszsorába helyezték örök nyugalomra.

Az Országos Rabbiképző Intézet épülete 1877-ben.
A Vasárnapi Újság 24. évf. 1877. október 7. számából.

The Life of David Kaufmann

David Kaufmann was born on June 7th, 1852, in Kojetein, Moravia (now Kojetín, Czech Republic). His teachers had already noticed his exceptional talent at the local Jewish school. Between 1860 and 1867, he was a private student at the nearby Piarist Grammar School of Kremsier (Kroměříž, Czech Republic) while the learned rabbi of his home town introduced him to Jewish studies. After 1867, he attended the secondary school of the Jewish Theological Seminary at Breslau (Wrocław, Poland). He matriculated there, as well as in the Lutheran secondary school of Teschen in Austrian Silesia (Český Těšín, Czech Republic). He continued his studies of Jewish theology in the upper classes of the Breslau Seminary, at the same time enrolled to the Breslau University where he attended lectures in natural sciences, philosophy, and orientalistics. He also studied Arabistic at the Leipzig University and defended his doctoral thesis on the religious philosophical system of the 10th century Saadia al-Fayyumi.

He completed his studies in 1877 and gave his farewell lecture on the 12th century poet-philosopher Judah Halevi on the occasion of his ordination as rabbi. The young scholar has soon gained a good reputation with his homilies and publications, and upon the recommendation of Leopold Zunz, in October 1877, he was invited as professor to the recently established Jewish Theological Seminary of Budapest. He was appointed professor of Jewish history, philosophy of religion and homiletics, besides teaching German and Greek languages to lower level classes. He was a highly influential and dedicated teacher. In addition, during his twenty-two years as a librarian, he built up the internationally renowned special library of the Seminary. He mastered Hungarian excellently and actively contributed to the development of Hungarian terminology in Jewish philosophy.

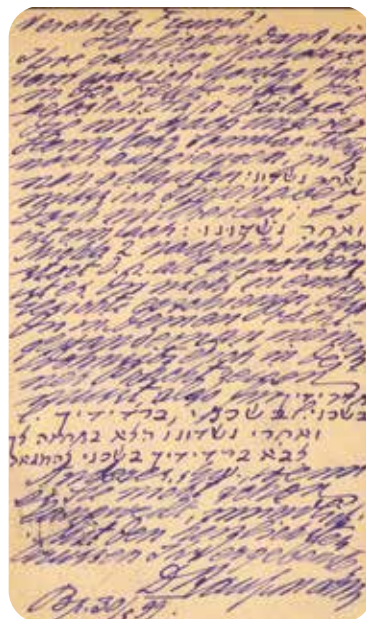

David Kaufmann's mother, Mrs. Lipót Kaufmann, Róza Dávid. Hungarian Jewish Museum and Archives, F.72.178

In 1881, he married Irma, daughter of the banker Sigismund Gomperz, who proved to be a true companion supporting him in all his scholarly endeavours. Alas, the successful career and happy private life did not last long. In June 1899, accompanied by his mother, he arrived in Karlsbad for medical treatment, slipped in the bath, and the not very serious accident, perhaps exacerbated by his diabetes, proved fatal, and ten days later, at the young age of 47, he died. He was laid to eternal rest in the row of honour at the Salgótarjáni Street Jewish Cemetery, Budapest.

Ignaz Goldziher (1850–1921)
One of the greatest scholars of Semitic philology in Hungary. After Kaufmann's death, he took over the teaching of Jewish philosophy at the Rabbinical Seminary. LHAS, Department of Manuscripts, Ms. 315/37

Letter from David Kaufmann to Ignaz Goldziher.
Budapest, 30 May, 1899.
LHAS Oriental Collection,
GIL/20/26/11

Moses Bloch and Wilhelm Bacher
Founding professors of the Rabbinical Seminary, who formed the "great triad" with Kaufmann. Library of the National Rabbinical-Jewish University, DT13.

Kaufmann Dávid munkássága

Kaufmann Dávid irodalmi munkássága tükörképe annak a kiterjedt világi és vallásos érdeklődésnek, ami fiatal korától jellemezte. Már számszerűségében is lenyűgöző bibliográfiája közel 600 tételből áll, 15 önálló monográfiát tartalmaz, írásai jelentek meg a kor vezető folyóirataiban itthon és külföldön egyaránt.

Legnagyobb művei a zsidó vallásfilozófia területén születtek. 1874-ben látott napvilágot első jelentős munkája, a 11-12. századi Spanyolországban élt vallásbölcsező nézeteit feldolgozó *Die Theologie des Bachja Ibn Pakuda*. Kiemelkedő az Isten tulajdonságainak történetét a középkori zsidó teológiában tárgyaló műve, amit a korabeli arab-iszlám vallásbölcselet szempontjaira kiterjedően vizsgál: *Geschichte der Attributenlehre in der jüdischen Religions-Philosophie des Mittelalters von Saadia bis Maimuni*. Ez a műve 1877-ben, tanulmányai befejezésének évében jelent meg.

Kultúrtörténeti összefüggésben természettudományi ismereteit is felhasználta, mint azt pl. *Az érzékek. Adalékok a középkor physiologiája és psychologiájának történetéhez, héber és arab forrásokból* bizonyítja. Utolsó jelentős alkotása halálának évében jelent meg, a 11. századi spanyolországi neoplatonikus filozófus és költő Ibn Gabirol munkásságáról.

1885-től a történeti kutatás, azon belül a zsidó történelem minden aspektusa, került érdeklődésének középpontjába. 16-19. századi kultúrtörténeti, a német, olasz, francia zsidó közösségek életét feldolgozó munkákat jelentetett meg. Komoly forráskutatásokon alapuló zsidó családtörténetei között megtaláljuk a felesége családjáról, a Gomperzokról szóló befejezetlenül maradt művét. Ezek megírásához levéltárak és könyvtárak anyagát kutatta át személyesen, illetve megbízottai gyűjtötték össze az irodalmat, vagy éppen temetők feliratairól készített pacskolatokkal látták el a genealógia adatainak pontos meghatározása érdekében.

Magyar vonatkozású munkája a gyűjteményében található kézirat alapján Buda 1686-os visszafoglalásáról a szemtanú Schulhof Izsák által írt *Megillat Ofen* kiadása.

Kaufmann a zsidó művészettörténet megalapítójának is nevezik. Úttörő jelentőségűek a zsidó könyvművészettel, a kézirat illusztrációkkal kapcsolatos munkái.

Alapvető fontosságú műve, melynek egyik fejezete a lipcsei egyetemen megvédett doktori disszertációja.

MTA KIK Keleti Gyűjtemény, 717.137

The Life Work of David Kaufmann

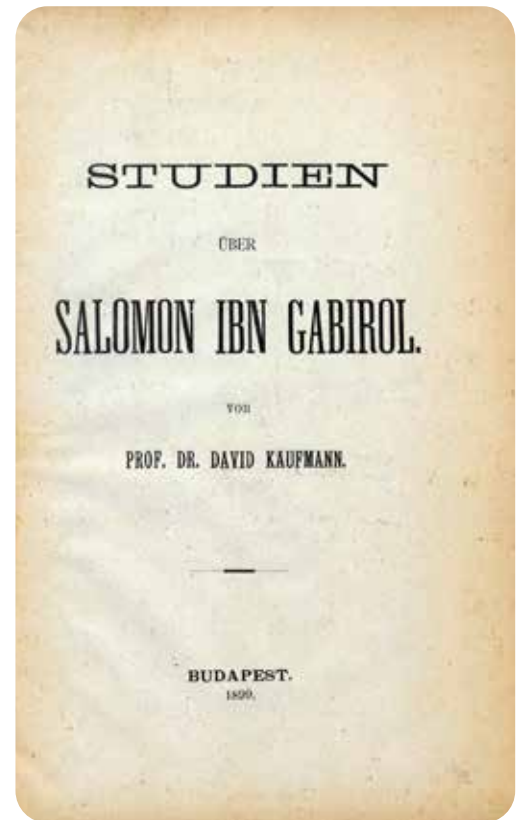
Kaufmann's literary oeuvre reflects his extensive secular and religious interest, which characterized him from a young age. His bibliography, already impressive in quantity, consists of nearly six hundred entries. He authored fifteen original monographies, his articles appeared in leading Hungarian and international journals.

His main works concern the Jewish religious philosophy. His first significant book, *Die Theologie des Bachja Ibn Pakuda* (1874) discussed the views of the philosopher of religion who lived in 11th–12th century Spain. His important *Geschichte der Attributenlehre in der jüdischen Religions-Philosophie des Mittelalters von Saadia bis Maimuni* traced the treatment of God's attributes in Jewish theology, including contemporary Arabic-Islamic viewpoints. It appeared in 1877, the year he finished his studies. In a cultural historical context he used his grasp of natural sciences, as proved by *Die Sinne: Beiträge zur Geschichte der Physiologie und Psychologie im Mittelalter: aus hebräischen und arabischen Quellen*. His last significant work appeared in the year of his death, focuses on the work of 11th century Spanish Neoplatonic philosopher and poet Ibn Gabirol.

After 1885 his attention turned to Jewish history: 16th–19th century cultural history focusing on the lives of German, Italian and French Jewish communities. His Jewish family histories are based on serious source evaluation, one among them is an unfinished history of his wife's family, the Gomperzes. For these studies he personally, or through entrusted people, searched public records in archives and libraries, or even used squeeze moulds of gravestones to accurately determine genealogical data.

Of Hungarian relevance from his collection is his edition of the manuscript *Megillat Ofen*, Isaac Schulhof's eyewitness report of the recapture of Buda from the Turks in 1686.

He is also considered as the founder of Jewish art history. His pioneering works on Jewish book art and manuscript illustrations are of significant importance.

Studien über Salomon ibn Gabirol
His last major work on the medieval poet-philosopher was published in the year of his death.

LHAS Oriental Collection, 713.624

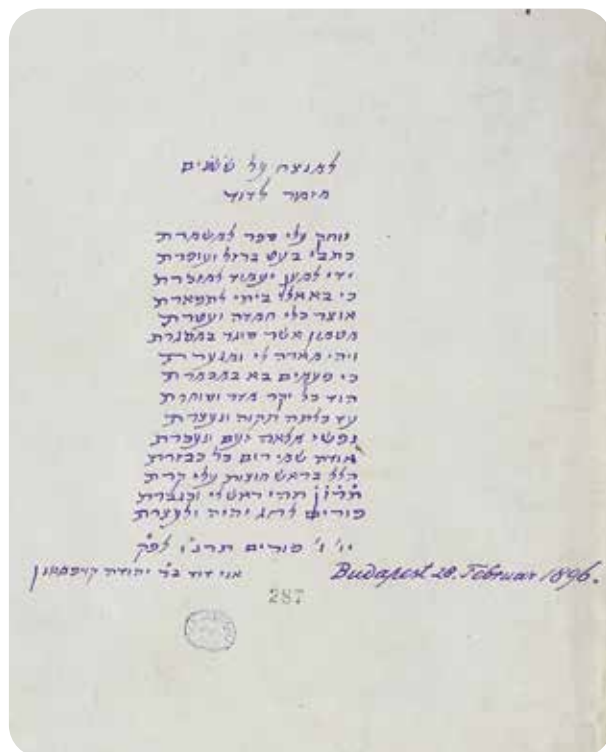
Kaufmann Dávid kézirat- és könyvgyűjteménye

Kaufmann Dávid a Gomperz család biztosította anyagi háttér segítségével hódolhatott bibliofil gyűjtőszennedélyének, és egy nem nagy, de összetételében és kvalitásaiban egyedülálló hebraisztikai és judaisztikai kézirat- és könyvgyűjtemény tulajdonosává vált. Legfőbb gyűjtői szempontja a szaktudósé volt: egy olyan könyvtár felállításán fáradozott, amely minél teljesebb szakirodalmi háttérrel ad sokoldalú tudományos kutatómunkájához. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a gyűjtemény nem bővelkedik könyv- és nyomdászattörténeti unikumokban, különleges kiadványokban. Hirtelen halálát követően a gyűjtemény feleségére szállott, aki Kaufmann tanítványát, Weisz Miksát bízta meg egy catalogue raisonné összeállításával. A *Néhai Dr. Kaufmann Dávid tanár könyvtárának héber kéziratai és könyvei* című katalógus 1906-os megjelenését már nem érthette meg, Irma 1905-ben követte férjét a sírba. Ekkor édesanyja, Gomperz Róza lett a könyvtár birtokosa, aki úgy döntött, hogy a gyűjteményt, mint „Kaufmann Dávid és Irma alapítványt” az „elhunytak intentióinak” megfelelően a Magyar Tudományos Akadémiának, az ország legnagyobb presztízsű tudományos intézményének

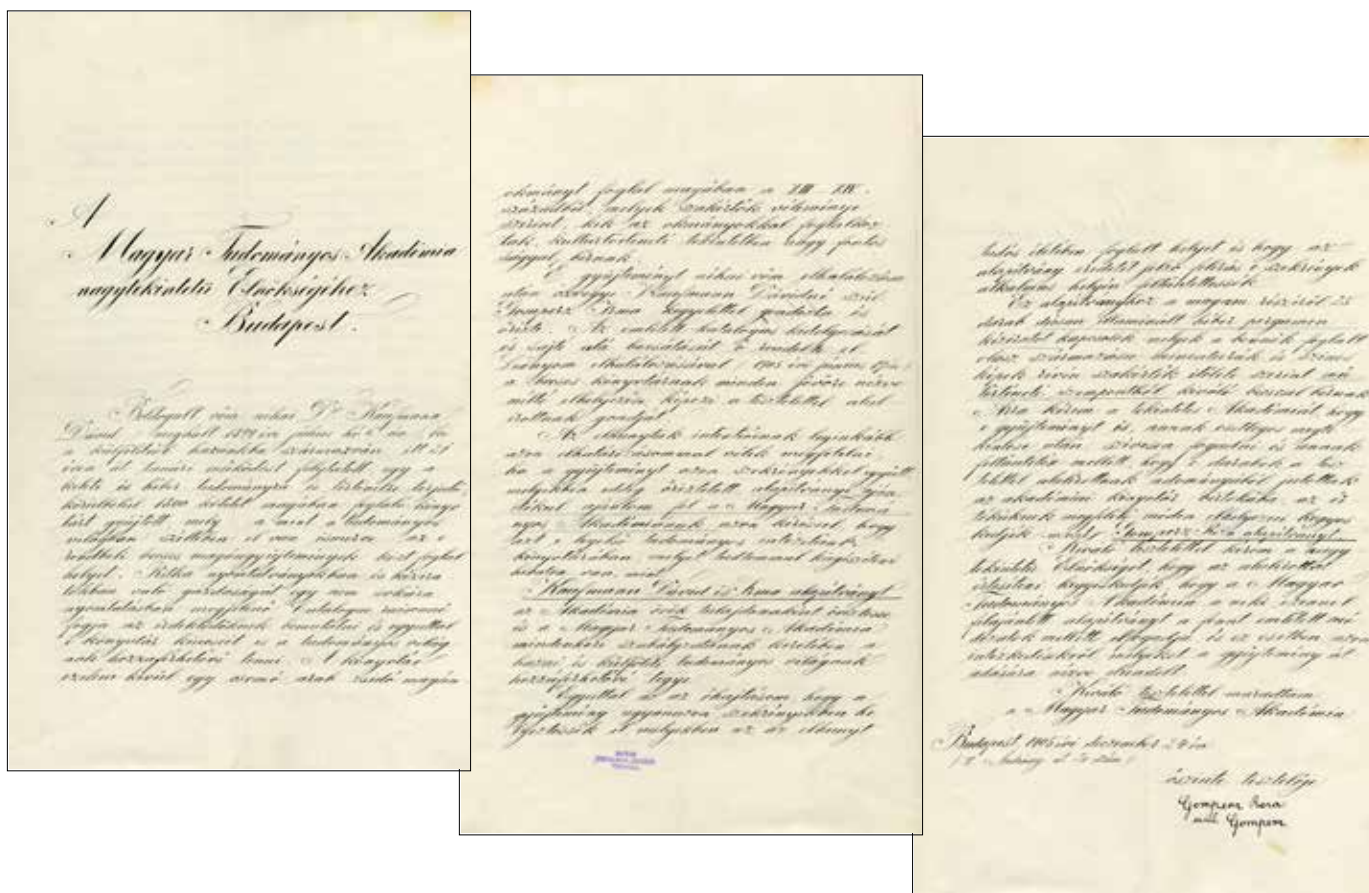
Misna

A Kaufmann-gyűjtemény legértékesebb darabja, a hagyományos zsidó törvényirodalmat a 2. században megszerkesztett formában tartalmazza. MTA KIK Keleti Gyűjtemény, Kaufmann A 50

Kaufmann e ritka kincs megszerzése feletti örömét a Misnába illesztett előzéklapra írt versével fejezte ki.

adományozza, hogy az könyvtárában helyezze el, gondoskodjon megőrzéséről és tegye hozzáférhetővé a tudományos világ számára. Az 1905. december 24-én kelt adománylevelél vejenek könyvtára mellett rendelkezik huszonöt gazdagon illusztrált héber pergamen kéziratról is, ezeket Gomperz Róza saját gyűjteményéből ajándékozta az Akadémiának. A könyvtár első részletes leírását Goldziher Ignác adta. A gyűjtemény 594 kéziratot, és több mint ötszáz, a kairói Ben Ezra zsinagógából származó geniza töredéket, valamint 1092 nyomtatott könyvet tartalmaz. A kéziratok és könyvek jelentős része Olaszországból, leginkább tudósi könyvtárak megvásárlásából származik. Kaufmann 1877-ben látta először a mantovai rabbi, Marco Mortara könyvtárát, amit Mortara halála után, 1895-ben fiától megvásárolt. E kéziratok között nagy számban vannak itáliai rabbik által hozott formai jogi döntések, responsumok. Bár az olasz vámhatóság a padovai Gabriele Trieste örökösaitől vásárolt, felbecsülhetetlen értékű kéziratokat is tartalmazó gyűjtemény kivételét többször megakadályozta, az végül 1896-ban Purim ünnepekor Budapestre érkezett. Kaufmann kereskedőktől is vásárolt, itt fontos kiemelnünk M. Adelmannt nevével, akitől jemeni püjtöket tartalmazó kéziratokat vett.

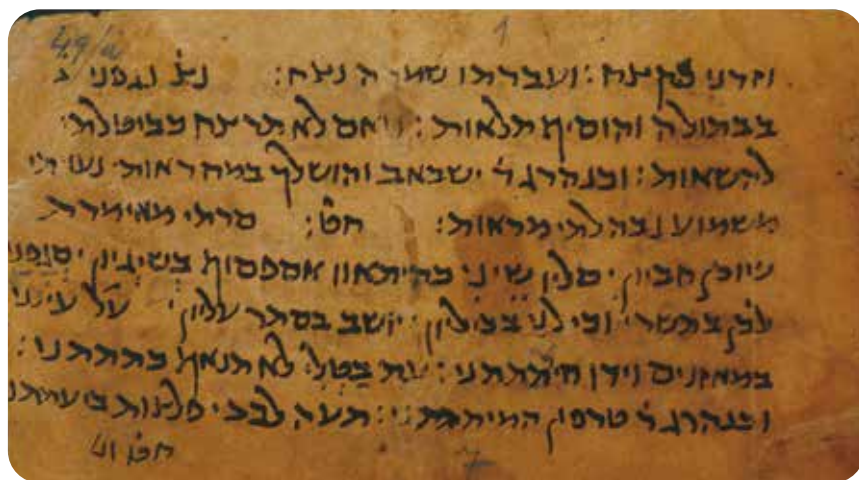

Gomperz Róza adományozó levele.
MTA KIK Keleti Gyűjtemény, MTA KIK,
Kézirattár, RAL 533/1905

David Kaufmann's Collection of Manuscripts and Books

The prosperity of the Gomperz family allowed Kaufmann to indulge in his bibliophile passion for collecting and acquired a modest sized but uniquely composed and qualitatively exceptional collection of Hebraistic and Judaistic books and manuscripts. His primary collecting criterion was scholarly: to establish a library that would provide the most comprehensive background for his multifaceted research work. This does not mean, however, that the collection does not contain a wealth of unique specimens of the history of books and printing, as well as special publications.

Following his sudden death the collection passed to his wife, who entrusted Max Weisz, a student of Kaufmann, to compile a catalogue raisonné. The widow died before the *Katalog der hebräischen Handschriften und Bücher in der Bibliothek des Professors Dr. David Kaufmann* came out in 1906. At that time, her mother, Rosa Gomperz became the owner of the library and decided to donate the collection, as a “David and Irma Kaufmann Foundation” in accordance with the “intention of the deceased” to the Hungarian Academy of Sciences, to care for its preservation and to make it accessible to the scientific community in Hungary and abroad. In addition to her son-in-law’s library, the letter of donation, dated 24 December 1905, also includes twenty-five richly illustrated Hebrew parchment manuscripts, donated to the Academy by Róza Gomperz from her own collection. The first detailed description of the library was given by Ignaz Goldziher. The collection contains 1092 printed books, 594 manuscripts, and more than five hundred Geniza fragments from the Ben Ezra Synagogue, Cairo. The majority of manuscripts and books come from Italy, mostly from acquisitions of scholarly libraries. In 1877 Kaufmann saw in Mantua the library of Rabbi Marco Mortara, and after Mortara’s death bought it from his son. Among these manuscripts there are a large number of formal legal decisions, responsa by Italian rabbis. Although the Italian customs authorities repeatedly prevented the export of the collection, which included priceless manuscripts purchased from the heirs of Gabriele Trieste of Padua, it finally arrived in Budapest on Purim 1896. Kaufmann also purchased from booksellers, such as manuscripts containing Yemenite piyyutim from M. Adelman.

Hebrew language piyyut.

In the Ben Ezra synagogue in Old Cairo, hundreds of thousands of Geniza fragments have been preserved, most of which date from the period 1000–1400.

It is not known how Kaufmann came to have this small collection of excellent pieces in his collection. LHAS Oriental Collection, Kaufmann Geniza 49/a

King Solomon on his throne.
 The manuscript, known as
Tripartite Mahzor, was written
 around 1320 in Southern Germany.
 LHAS Oriental Collection,
 Kaufmann A 384, f. 182v.

Marble plaque of donators in the
 Oriental Collection, LHAS.
 Photo by: János Boromisza, 2024

Tulajdonosok és gyűjtők

A Kaufmann Dávid könyvtárába került könyvek az évszázadok során hosszú utat tettek meg. Időrendben a legkiemelkedőbb itáliai tulajdonosok és gyűjtők, akik kézjegyüket is a művekben hagyták, a következők voltak:

Graşiano, Avraham Yosef Šelomoh, 1619-ben született Pesaroban, meghalt Modenában 1685-ben. Modena rabbija volt 1647-től. A kor egyik legnagyobb zsidó könyvtárával rendelkezett, kb. 4000 kötettel, amelyeket gyakran jegyzeteivel látott el. Fennmaradt az általa vásárolt könyvekről készített kézzel írott listája, amely az eladók nevét, a vásárlás részleteit és az árakat tartalmazza, adatai azonban kevésbé megbízhatóak.

Modon, Sanson Sacerdote, 1679-ben született Mantovában, 1721-ben szerezte meg a *ḥakam* (bölc), alsóbb rabbi fokozatot, 1722-ben közösségi írnok lett. Jelentős gyűjtője volt a zsidó könyveknek, köztük az ősnymtatványoknak. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 14-17. századi kéziratái közül tizenkilencet, valamint tizenkét nyomtatott könyvét őrzi.

Leon Samuel Dalla Volta (héberül: Yehudah Šemu'el mi-Lavolta) 1730-ban született Mantovában. A helyi zsidó közösség fontos tagja, gyógyszerész és kereskedő volt. Fia, Samuel Vita leírásából tudjuk, hogy gyűjteményének egy részét apjától örökölte, és ezek között Sanson Sacerdote Modon könyvtárából származó darabok is voltak.

Marco Mortara (1815-1894)

A mantovai rabbi könyvtárának megvásárlása volt a Kaufmann-gyűjtemény legnagyobb beszerzése. MTA KIK Keleti Gyűjtemény, 786.977

Samuel Vita Dalla Volta, 1772-1853 Mantova. Orvos és gyógyszerész, a ferrarai egyetemen szerzett orvosi diplomát 1802-ben. Kommentárjai, prédikációi, imái és leginkább orvosi kérdéseket érintő responsumai kéziratban maradtak. Könyvtárának egy része, köztük 131 héber kézirat, Mortara, majd Kaufmann könyvtárába került.

Marco Mortara, Viadana (Mantova) született 1815-ben. A Padovai Rabbiképzőben 1836-ban szerzett diplomát. 1842-től 1894-ben bekövetkezett haláláig Mantovában volt rabbi. Fő művei: *Il pensiero israelitico* (Mantova 1892) és a *Mazkeret Ḥakme Italiya. Indice Alfabetico dei Rabbini e Scrittori Israeliti di Cose Giudaiche in Italia* (Padova 1886) című bibliográfia. Mortara együttműködött a Wissenschaft des Judentums képviselőivel, akik gyakran kértek tőle ritka kéziratokat, értékes szövegeket. Héber könyvei és kéziratái szétszóródtak az egész világon, főként Kaufmann Dávid gyűjteményét gazdagítva.

Trabot, Netan'el b. Binyamin: 1576-ban született Ascoli-ban (Marche), és 1653-ban halt meg Modenában, ahol rabbi volt. Trabotti vagy Trabotto (ez az olasz vezetékneve) az egyik legnagyobb és legelismertebb olasz responsum-szerző volt, művei többsége kéziratban maradt fenn. Kaufmann A 151 jelzetű kézírata több mint harminc responsumát sorolja fel. Modenában Trabotti egy különleges feladatot is ellátott: a héber tiltott könyvek hivatalos cenzora volt, mint „szakértő olvasó”. Ezért különböző perekben vett részt, de neki is elkobozták a könyveit, és még börtönbe is került, mert nem javított köteteket birtokolt.

A rabbiház Mantovában.
Marco Mortara egykori otthona, ahonnan a könyvek
Budapestre kerültek.

Owners and Collectors

Books, before ending up in Kaufmann's library, roamed for centuries from owner to owner. Chronologically, the most eminent Italian owners who marked up these volumes were:

Graşiano, Avraham Yosef Šelomoh, b. Pesaro in 1619, d. Modena in 1685. Rabbi of Modena from 1647. Had one of the largest Jewish libraries of the time, ca. 4,000 volumes, often annotated by him. His handwritten list of the volumes he bought, including names of the sellers, purchase details and prices, is somewhat unreliable.

Modon, Sanson Sacerdote, b. Mantua in 1679, earned the lower rabbinic degree of ḥaḳam in 1721, became community scribe in 1722. Important collector of Jewish books including incunables. The Library of the Hungarian Academy of Sciences preserves nineteen from his 14th-17th century manuscripts and twelve printed books.

Leon Samuel Dalla Volta (Hebr. Yehudah Šemu'el mi-Lavolṭah), b. Mantua in 1730. Important member of the Jewish community of Mantua, pharmacist and grocer. His son Samuel Vita, a collector of Hebrew manuscripts and books declared in an article that he had inherited volumes from the library of Leon Samuel, including items formerly belonging to the Mantuan rabbi Sanson Sacerdote Modon.

פ ה וויניציאה

Printer's mark of Alvise Bragadini

In 16th-century Venice, his printing press was one of the first to produce Hebrew prints.
LHAS Oriental Collection, 719.871

Samuel Vita Dalla Volta, b. Mantua in 1772, d. Mantua 1853. Doctor and pharmacist, with medical degree from University of Ferrara, 1802. His commentaries, sermons, prayers and responsa, especially on medical issues, are still in manuscript. Part of his library, including 131 Hebrew manuscripts, has come to the possession of Mortara, and later to Kaufmann's library.

Marco Mortara, b. Viadana (Mantua) in 1815. He graduated from the Rabbinical College in Padua in 1836. Rabbi in Mantua from 1842 until his death in 1894. His main works are *Il pensiero israelitico* (Mantua 1892), and the bibliography *Mazkeret Ḥakme Italiya. Indice Alfabetico dei Rabbini e Scrittori Israeliti di Cose Giudaiche in Italia* (Padua 1886). Introduced by his teacher Samuel David Luzzatto in the scientific spirit of the German Wissenschaft des Judentums, Mortara was always in close contact and collaborated with its leading exponents, who often asked him for rare manuscripts and precious texts. His Hebrew books and manuscripts became dispersed throughout the world, mostly enriching the collection of David Kaufmann.

Ṭrabot Netan'el b. Binyamin: He was born in 1576 in Ascoli (Marche) and died in 1653 in Modena, where he was rabbi. Trabotti or Trabotto (his surname in Italian) was one of the greatest and most respected Italian author of responses, most have remained manuscripts. Kaufmann A 151 lists over thirty of his responsa. In Modena Trabotti also carried out a particular task: he was an official censor of Hebrew forbidden books as an “expert reader”. Therefore, he was involved in various trials, but he too suffered the seizure of his books and was even jailed for owning uncorrected volumes.

In the Scriptorium
LHAS Oriental Collection, 719.871

Cenzorok

A zsidó nyomdász Tobia ben Eliezer Foa 1551-től működött szülővárosában, Sabbionetában, a cenzúra miatt azonban munkáját be kellett fejezni 1567-ben. MTA KIK Keleti Gyűjtemény, 719.871

1593. augusztus 6-án Velencében, a domonkosok templomában részesült a keresztségben a velencei pátriárkától; Camillo Jaghel (szül. Correggio, Parma, 1554, megh. Modena, 1624 előtt), aki orvos és rabbi volt a közösségében; Luigi da Bologna, aki domonkos szerzetes lett; Alessandro Scipione, akinek eredeti zsidó identitása ismeretlen. Ők elhagyták hitüket és gyülekezetüket azért a – nem mindig buzgón végzett – munkáért, hogy eltávolítsák a szövegekből a keresztényellenes tartalmakat. Ez néha tanári állással párosult, ahol a zsidók megtérítéséhez szükséges ismereteket közvetítették a katolikus egyház számára. Ugyanez a Gerosolomitano kézikönyveket állított össze a héber könyvek revíziójához, felsorolva a „veszélyes” címeket és passzusokat. Ennek ismert példája kézírásos Sefer ha-ziqquq, „Index Expurgatorius” című műve, bár tevékenysége során nem mindig követte az utasításokat, amelyeket ő maga fogalmazott meg.

Már az ellenreformáció előtt is létezett az a nézet, hogy a zsidók pusztta jelenlétükkel, eltérő világnézetükkel és ármányos cselszövéseikkel „beszennyezik” a Res publica Christiana tisztaságát. A 16. század közepétől kezdve a katolikus egyház, mivel mindenütt az ortodoxiára leselkedő veszélyt látott, nemcsak fizikai kontrollt gyakorolt a gettók létrehozásával, hanem a zsidók elméjére is igyekezett hatni egy – nem mindig koherens – rendszer létrehozásával, ami a könyvekben (elsősorban a nyomtatványokban) kifejezett gondolatok ellenőrzésére irányult. Azokat a könyveket, amelyek túléltek a pusztítást cenzúrázták, ami az eretnekvadászatnál magasabb szintű képességeket igényelt, a zsidó nyelv és kultúra szakértőire volt szükség. Ki más lehetett volna jobb, mint a megtérők, akiket egy kis pénzzel jutalmaztak, amit esetleg ugyanattól a közösségtől vettek el, amelynek a könyveit elkobozták?

A kiállított könyvekben olyan cenzorok nevét olvashatjuk, mint Giacomo Geraldini, aki Yosef Yehudah Arli néven a maceratai zsidó közösség egykori főabbija volt; Domenico Gerosolomitano (szül. Jeruzsálemben 1555-ben, mint Šemu'el Vivas, megh. Róma, 1621), aki

Műhely a nyomdászat hőskorából
MTA KIK Keleti Gyűjtemény, 719.871

LHAS Oriental Collection, 719.871

Even before Counter-Reformation it was believed that the simple presence of Jews “contaminate” the purity of the *Res publica Christiana* with their different world view and shady plots. Starting from mid-16th c. the Catholic Church, seeing dangers to orthodoxy everywhere, established ghettos to restrain the movement of Jews in the cities and guarded their minds by creating a system, not always coherent, to control the ideas expressed in their books (first of all the printed ones). Books that survived destruction were censored, a process that required superior skills than hunting for heretics and needed experts in Jewish language and culture. Who better, than converts rewarded with a little money, perhaps taken from the same community whose books were confiscated?

In the exhibited books we read the names of censors such as Giacomo Geraldini, former chief rabbi of the Jewish community of Macerata, with the name of Yosef Yehudah Arli; Domenico Gerosolomitano (b. Jerusalem in 1555 as Šemu’el Vivas, d. Rome in 1621), who on 6 August 1593 received baptism in Venice at the church of the Dominicans from the Patriarch of Venice; Camillo Jaghel (b. Correggio, Parma, in 1554, d. Modena before 1624), who had been a doctor and rabbi in his community; Luigi da Bologna who became a Dominican friar; Alessandro Scipione whose original Jewish identity is unknown. They abandoned their faith and congregation for a job, to be sincere not always zealous, of removing from texts anti-Christian contents, sometimes combined with a teaching post where they conveyed to the Catholic church learning needed to convert Jews. The same Gerosolomitano compiled manuals for the revision of Hebrew books, listing “dangerous” titles and passages. His handwritten *Sefer ha-ziqquq*, an “*Index Expurgatorius*”, is a known example, though he himself did not always follow the very instructions he formulated.

Printer's mark of Vincenzo Conti. He printed Hebrew books in Verona and then Cremona in the 16th century. LHAS Oriental Collection, 719.871

Minden aláírás egy történetet mesél

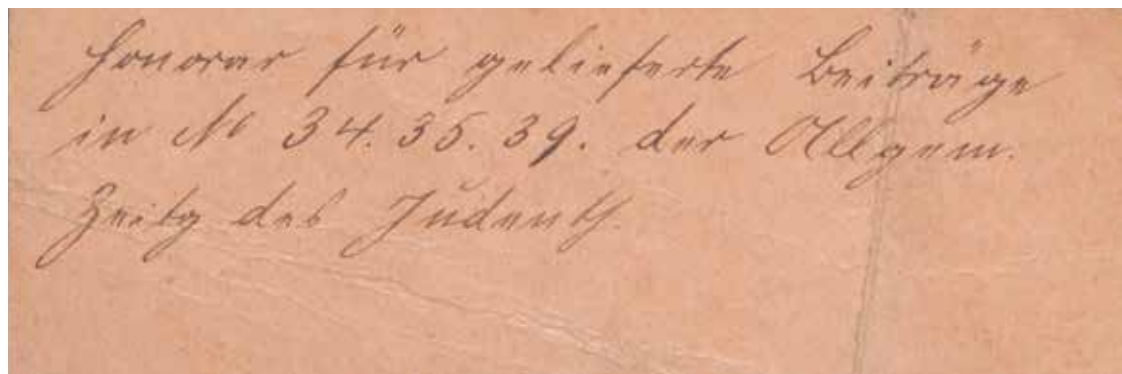
A Kaufmann-gyűjtemény utazásra csábít, időben a középkortól a tizenkilencedik század végéig, térben váratlan helyszíneken át Provence-tól Litvániáig, egy észak-olasz kisvárostól Dél-Amerika dzsungeléig, egy gettó szűk határaitól az ingoványos sztyeppéig. Sajnos, nem lehet teljes egészében végig követni azt az utat, amelyet egy könyv a nyomtatás helyétől a budapesti végállomásig bejárt.

A kiállítás nyolc könyvét nem csupán kétségtelen történelmi értékük vagy ritkaságuk miatt választottuk ki, hanem elsősorban azért, mert olyan neves tudósok, mint Avraham Šelomoh Yosef Graziano (1619–1685), Marco Mortara (1815–1894), Kaufmann Dávid, és kevésbé ismert könyvgyűjtők, mint Samuel Vita Dalla Volta (1772–1853) használták őket, és eredetük is változatos.

Every signature tells a story

The Kaufmann collection offers the opportunity to know and cross eras and places in unexpected ways making us travel from Provence to Lithuania, from a small town in Northern Italy to the South American jungle, from the narrow limits of a ghetto to the barren steppe, as well as from the Middle Ages to the end of the nineteenth century. However, it is not possible to follow in its entirety the path that a book has taken from its place of printing to its final destination of Budapest.

The eight books of this exhibition have been chosen not only for their undoubted historical value or rarity, but primarily for their use by noted scholars like Avraham Šelomoh Yosef Graziano (1619–1685), Marco Mortara (1815–1894), David Kaufmann, less-known book collectors like Samuel Vita Dalla Volta (1772–1853) and anonymous people, as well as for their variegated provenance.

Kaufmann B 798.

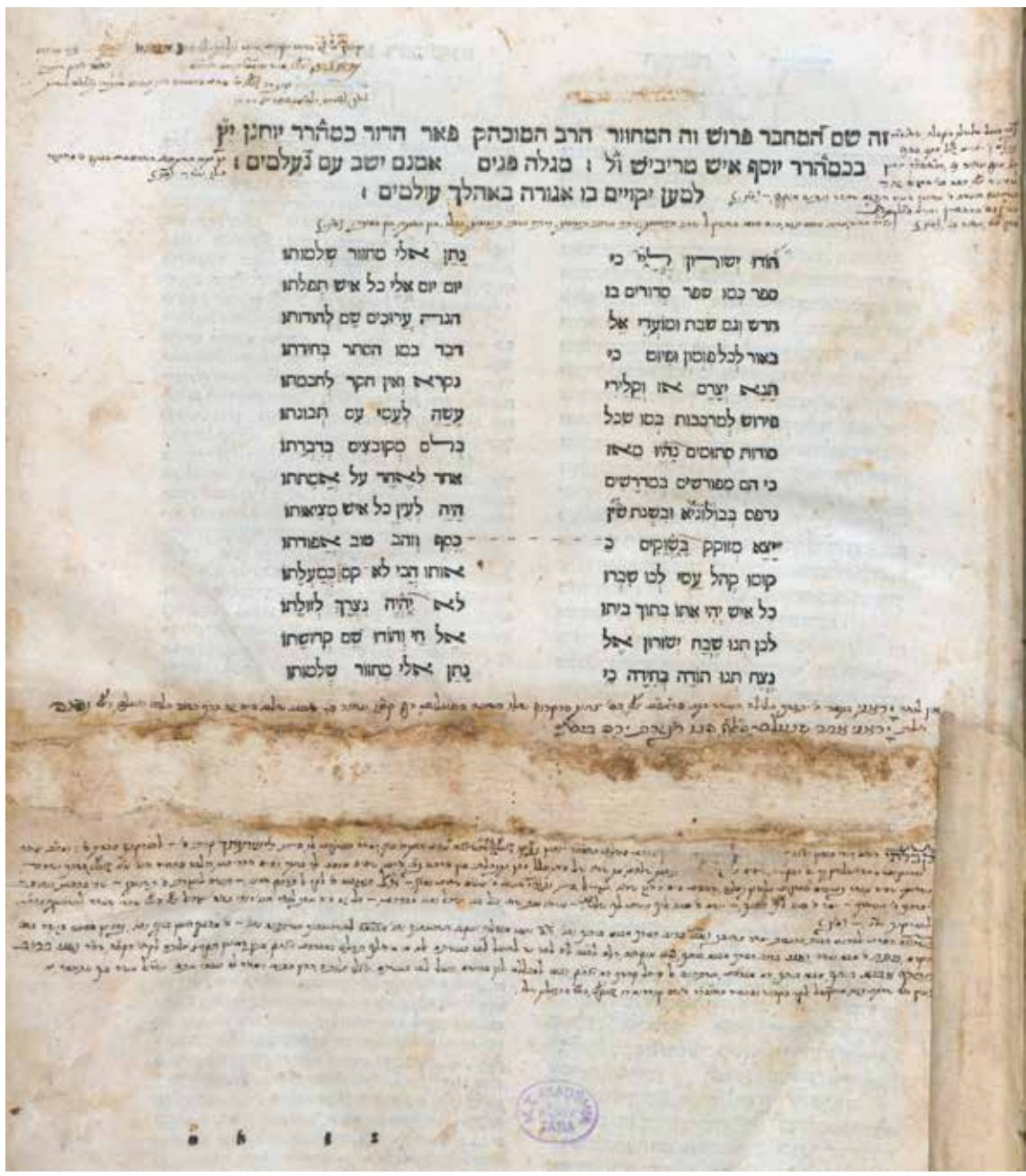
Kaufmann A 82.

Sefer Mišwot Qaṭan („A Parancsolatok Kis Könyve”) a francia rabbi, Yiṣḥaq b. Yosef mi-Qorbil (Isaac b. Joseph of Corbeil, megh. 1280) műve; 1418-ban Provence-ban írt pergamen kézirat, ami a *Sefer Mišwot Gadol* („A Parancsolatok Nagy Könyve”) 13. századi verses összefoglalása. A kötetábla belső oldalai, illetve az előzéklapok egy ősnymtatványból származnak, a francia Talmud tudós, Mošeh b. Ya'aqov mi-Qoši (Coucy-ban élt, a 13. század első felében) törvénykönyvének, a *Sefer Mišwot Gadol*-nak 1488-ban Soncinoban (Cremona) nyomtatott példánya felhasználásával készültek.

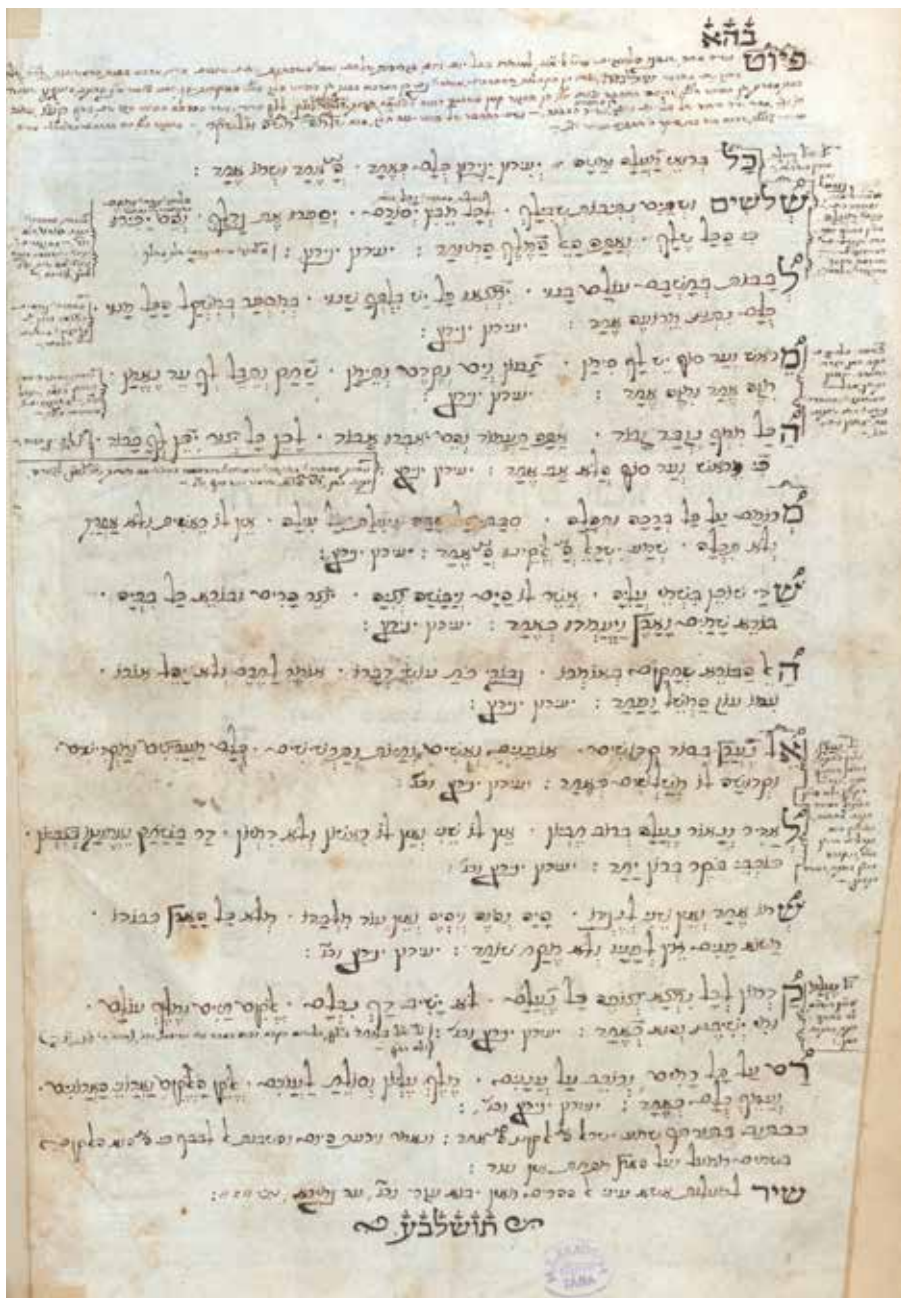
Kaufmann A 82.

Sefer Mišwot Qaṭan (“The Small Book of Commandments”) by the French rabbi Yiṣḥaq b. Yosef mi-Qorbil (Isaac b. Joseph of Corbeil, d. 1280); manuscript on parchment written in Provence in 1418. It is a 13th century poetic abridgment of *Sefer Mišwot Gadol*. The flyleaves are constituted by six sheets from the law code *Sefer Mišwot Gadol* (“The Great Book of Commandments”) of the French Talmudist Mošeh b. Ya'aqov mi-Qoši (of Coucy; fl. first half of 13th century) – printed in Soncino (Cremona) in 1488.

Kaufmann B 466.

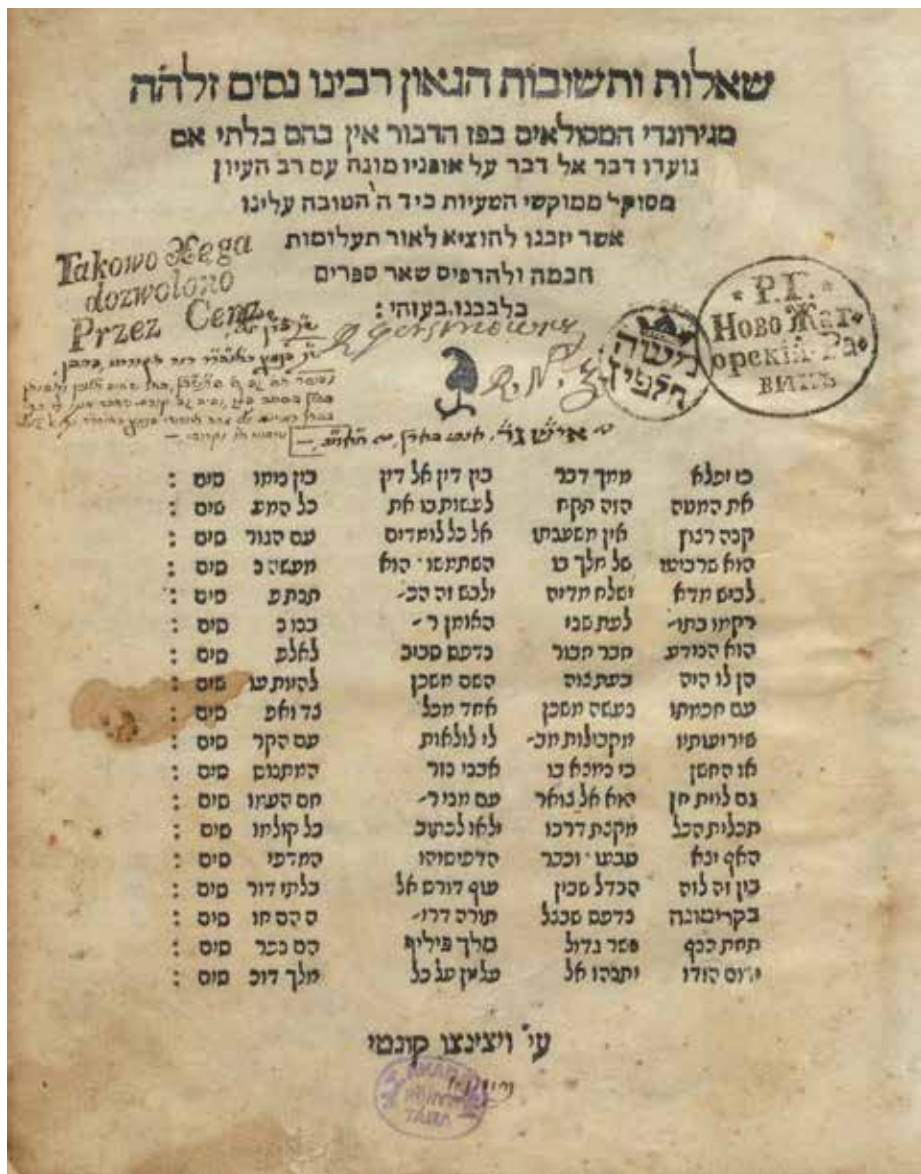
Heleq rišon (šeni) me-ha-Maḥzor kefi minhag q"q Romah („Első (második) rész az imakönyvből a római szent gyülekezet (kol ha-kados) szokása szerint”), Bologna, 1540–1541. Kaufmann héber jegyzete, amely szerint ezt a könyvet felesége, Comperz Irma 1885. június 8-án vásárolta számára. Héber feljegyzés a modenai rabbi, Laudadio Abram Castelbolognesi (1805–1864) tollából, 1840-ből. Héber vásárlási jegyzet Graziano modenai rabbtól. Graziano sok margináliában említi családtagjait, pl. unokatestvérét, ‘Azri’el Gallico-t. Néhány jegyzet fia, Netan’el tollából származik. Négy cenzor olasz nyelvű jegyzete.

Kaufmann B 466.

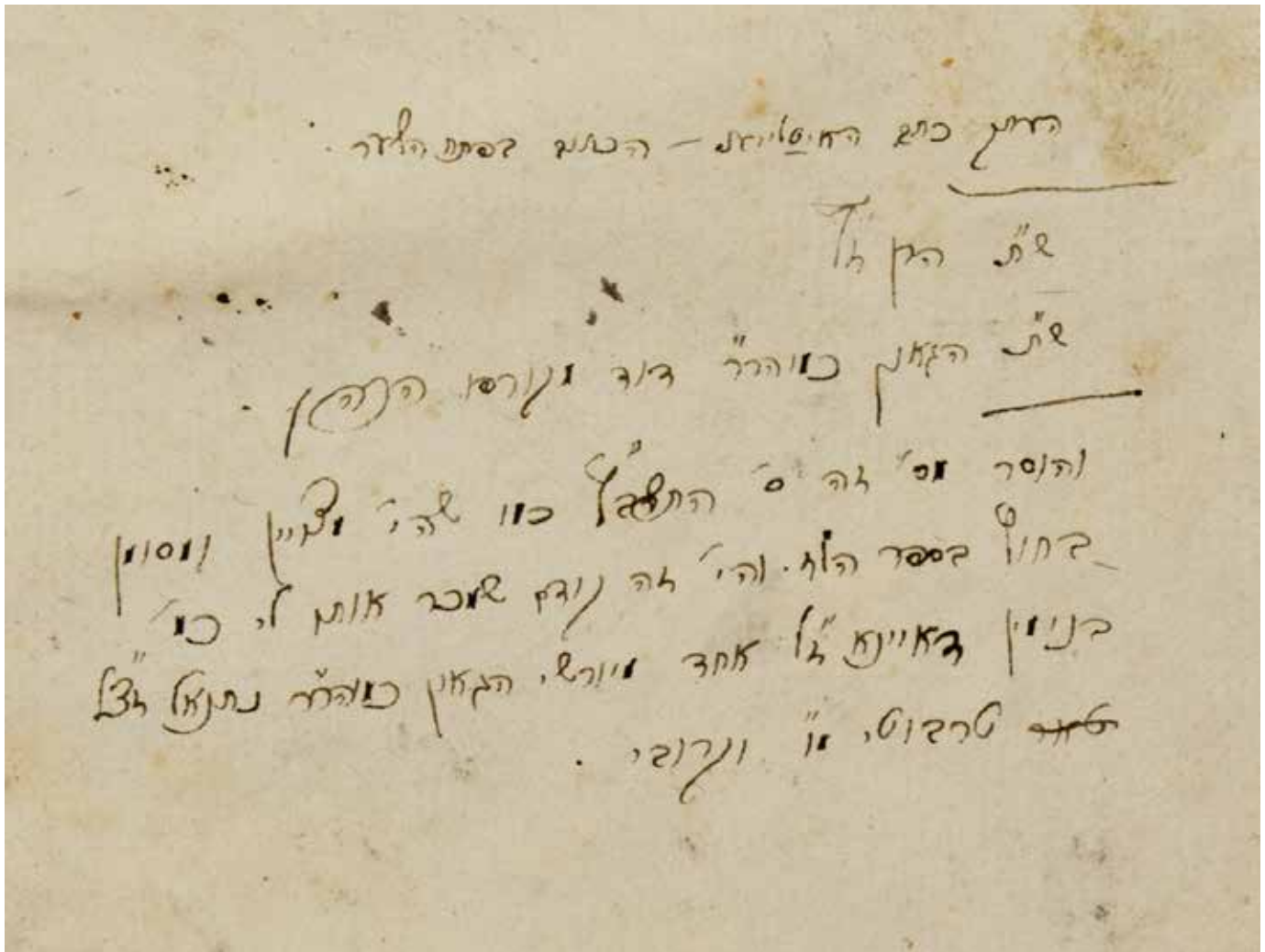
Heleq rišon (šeni) me-ha-Maḥzor kefi minhag q"q Romah ("First part [and second] of the Prayer Book according to the Roman rite"), Bologna, 1540–1541.

Kaufmann's Hebrew note where he wrote that this book was bought for him by his wife Irma Gomperz, 1854–1905, on 8 June 1885. Hebrew note by the rabbi of Modena Laudadio Abram Castelbolognesi (1805–1864) year 1840. Hebrew purchase note by rabbi Avraham Yosef Šelomoh Graziano (1619–1685), rabbi in Modena. Graziano mentioned his family members in many marginal notes, e. g. his uncle 'Azri'el Gallico. A few glosses belong to his son Netan'el. Four censors' Italian notes.

Kaufmann B 800.

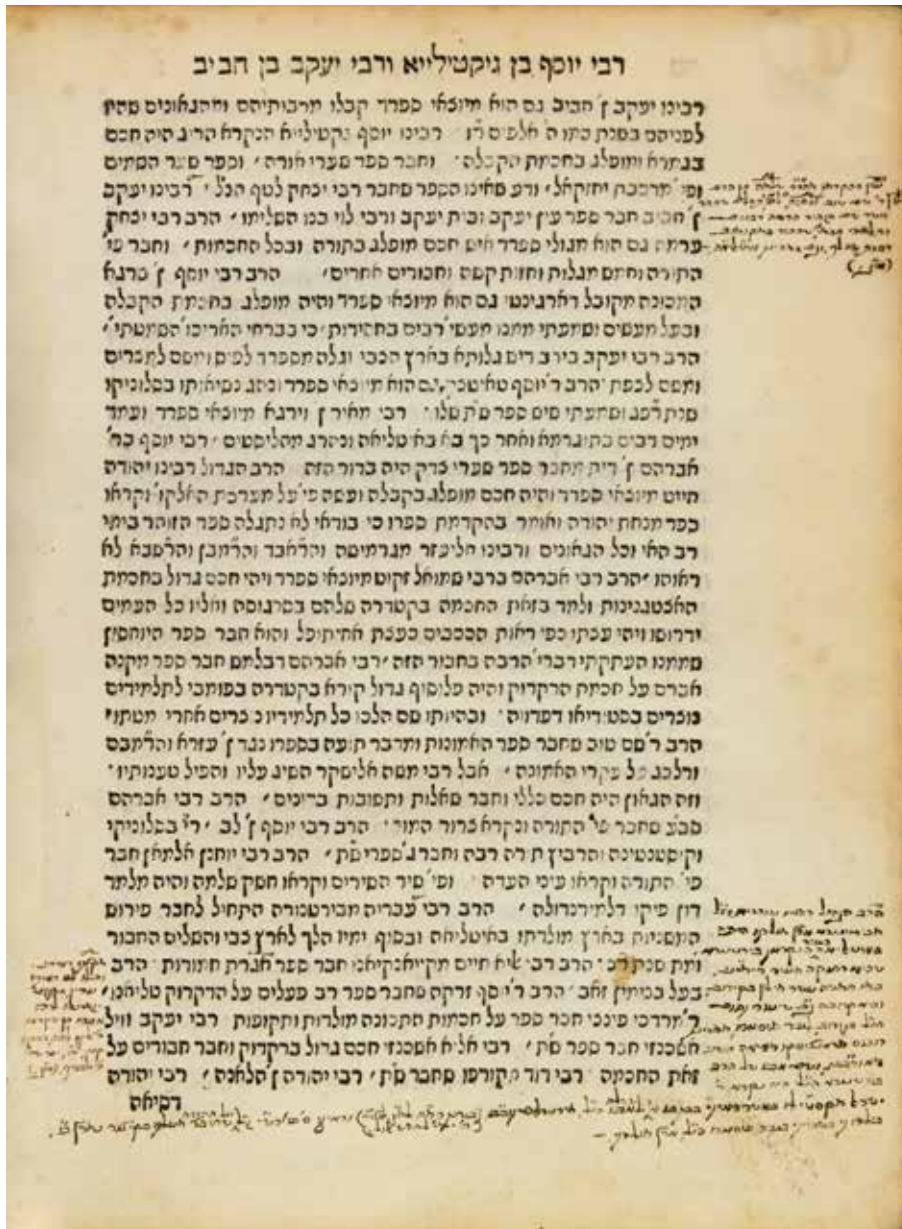
Še'lot we-Tešuvot („Kérdések és válaszok”), Cremona, Vincenzo Conti, 1557, 76 l., 4°, a középkor egyik utolsó nagy spanyol Talmud tudósa, rabbi Nissim b. Re'uven Gerondi (kb. 1310–1375) munkája. Egy bizonyos József, 18. századi (?) héber tulajdonosi jegyzete. 18. század végi, 19. század eleji héber tulajdonos jegyzetek rabbi Švi Hirš-től. Lejebb, talán ugyanaz a kéz, hibásan 1586-ra datálja a kötetet. Késő 18., kora 19. századi héber aláírás, egy másik Švi Hirš Broide-től. Graziano rabbi aláírása és héber jegyzetei e könyvről, amit Binyamin Diena-tól, rabbi Netan'el Trabotti (1576–1653) egyik örökösétől, Graziano rokonától vásárolt. Cirill betűs pecsét: „főrabbi, Novo Zagorszk Rabbinátus”. 19. századi lengyel nyomtatott felirat, „Ezt a könyvet a cenzúra engedélyezte”. Továbbá Mošeh Halfin (megh. 1830 vagy 1831) lengyel könyvgyűjtő héber körbélyegzője és „R. Gersinowicz R.N.Z.” aláírása, ami kapcsolatban lehet a fent említett orosz bélyegzővel, tehát feltételezhetően „Rabbi Gersinowicz, Novo Zagorszk” (ma Žagaré, Litvánia) rövidítése.

Kaufmann B 800.

Še'elot we-Tešuvot ("Questions and answers"), Cremona, Vincenzo Conti, 1557, 76 ff., 4°, by rabbi Nissim b. Re'uven Gerondi (ca. 1310–1375), who was one of the last of the great Spanish medieval Talmudist scholars.

Hebrew owner's note, 18th century (?), of a certain Yosef. Late 18th–beginning of 19th century Hebrew owner's note, belonging to rabbi Švi Hirš. Lower, maybe the same hand wrote a bibliographical note wrongly dating the volume to 1586. Late 18th–beginning of 19th century Hebrew signature, of a different Švi Hirš Broide. Hebrew signature and Hebrew notes by rabbi Graziano about this book that was sold to him from Binyamin Diena, one of the heirs of rabbi Netan'el Trabotti (1576–1653), Graziano's relative. Cyrillic stamp meaning "chief rabbi of the Novo Zhagorsk Rabbinate". 19th century Polish printed inscription, "This book was allowed by the censorship". Also Hebrew round stamp of the Polish book collector Mošeh Ḥalfin (d. 1830 or 1831) and 19th century signature "R. Gersinowicz R.N.Z.", that has to be linked to the above mentioned Russian stamp, hence we can deduce that "R. Gersinowicz R.N.Z." stands for "Rabbi Gersinowicz, rabbi of Novo Zhagorsk" (now Žagarė, Lithuania).

Kaufmann B 848.

Šalšelet ha-Qabbalah ("Chain of Tradition"), Venice, 1587, first edition, by the Italian rabbi Gedalyah ibn Yahya (1515–1587). It is a sort of medley in which was collected historical information on the Jews from the time of Moses to that of the author; along with the great facts. Gedalyah ibn Yahya reported information on the stars, the birth of the soul and the formation of the foetus, as well as on spells and spirits.

Two biographical marginal glosses by Graziano on the Italian rabbis Vitale di Bonaiuto Trabotti and his disciple Bonaiuto Diena (d. 1536). Kaufmann transcribed them both in two articles. Marginal gloss by Graziano about a Medieval legendary letter written to the King of France by a learned prince in favour of the Jews; Kaufmann referred to it in a long review written on 4 May 1885 in Budapest: this proves that as early as 1885 he owned the book. Hebrew signature by Graziano. Five censors' Italian notes.

Kaufmann B 235.

Sefer ha-Zikronot (azaz „Az emlékek könyve”), Prága, 1631 és 1651 között, első kiadás. Ez a zsidó vallási törvényekről szóló munka, az Írott és Szóbeli Tórából származó etikai alapelveket (zikronot) tartalmaz. A hamburgi Šemu’el b. Avraham Aboab (1610–1694) veronai, majd később velencei rabbi írta. Tíz etikai elvet tartalmaz, amelyek a korabeli problémákra vonatkozó rendelkezéseket, szokásokat és törvényeket magyarázzák, hogy ösztönözzék a hívőket a parancsok betartására, és a többnyire alábecsült szabályszegések elkerülésére. 1712–1713. évi datálással különböző kezek által írt, árukat és árakat

tartalmazó olasz listák, amelyekben a mantovai zsidó közösség jelentős tagjairól is említést tesznek. Olasz mondókaként megfogalmazott tulajdonosi bejegyzés. A tulajdonos neve olaszul Sanson Sacerdote Modone (1679–1727); 1702. november 21-én Mantovában írt héber nyelvű vásárlási jegyzete mellett két héber nyelvű bibliai idézetet is beírt. Bár aláírása nem szerepel, tudjuk, hogy ez a kötet a mantovai Leon Samuel Dalla Volta (1730–1801) tulajdonában is volt. A címlapon és az elülső borító belső oldalán héber számokkal 2. 56, ami fia, Samuel Vita Dalla Volta (1772–1853) könyvtárának polcjelzete lehet.

Kaufmann B 235.

Sefer ha-Zikronot (lit. "Book of Remembrance"), Prague, between the years 1631 and 1651, first edition. This work on the Jewish religious laws derived from the Written and Oral Torah was written by Šemu’el b. Avraham Aboab (1610–1694) of Hamburg, rabbi in Verona and later in Venice. *Sefer ha-Zikronot* contains ten ethical principles (zikronot) explicating enactments, customs, and laws on contemporary issues in order to inspire the masses to observe the commandments and avoid transgressions that are usually underestimated.

Italian lists of payments for goods including prices and accounts written by different hands in 1712–1713, in which mention is made of members of some relevance in the Jewish community of Mantua. Italian ownership as a rigmarole. Owner’s name in Italian Sanson Sacerdote Modone (1679–1727); his Hebrew purchase note written in Mantua on 21 November 1702, he also inscribed two Hebrew Biblical quotations. Although his signature does not appear, we know that this volume belonged to the Mantuan Leon Samuel Dalla Volta (1730–1801), too. On the title page and inside the front cover, Hebrew numerals 2. 56 which should correspond to the shelf-marks of the library of his son Samuel Vita Dalla Volta (1772–1853).

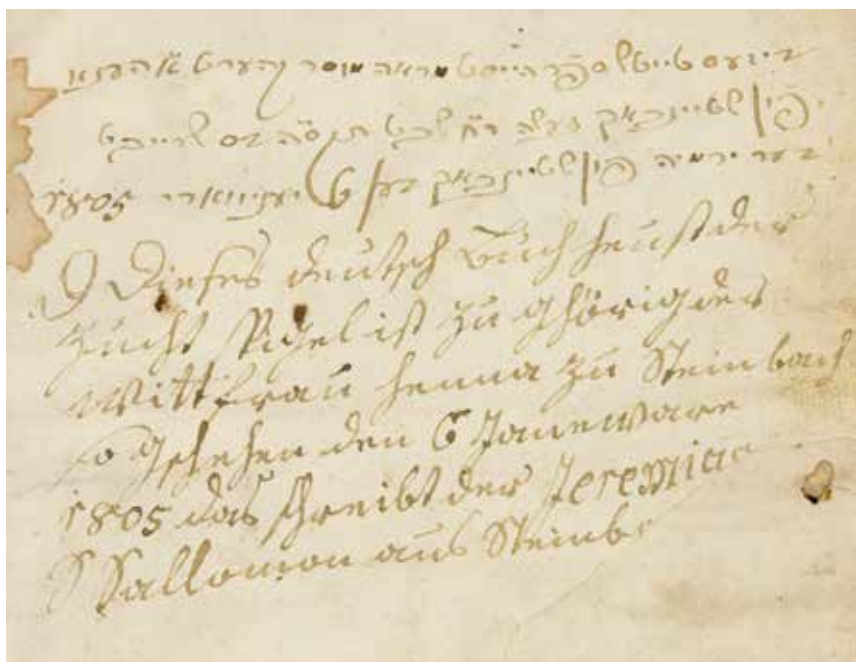
Kaufmann B 1059.

Mareh musar. Der tsukt špigl („Az erény tükre”), Frankfurt am Main, 1680, a német Judah Seligmann b. Moses Simeon ha-Levi Ulma-Guenzburg műve, aki a 16. században élt. Ez a könyv népszerű etikai példázatokot tartalmaz héberül és főként jiddisül (zsidó-németül), több mint 500 közmondás és epigramma – gyakran vadonatújak – gyűjteménye nők és lányok számára, akik könnyelmű viselkedésükkel semmibe veszik és megsértik a Szombatot és a vallási ünnepeket. Egy bizonyos Gerhart Hirš Fellheim jiddis tulajdonosi bejegyzése. Jiddis feljegyzés, amelyet a steinbachi Sallomon fia, Jeremias írt 1805. január 6-án a kötet tulajdonosáról, a steinbachi Hennáról, aki 1805. január 1-jére virradóan megözvegyült. Alatta ugyanez a tulajdonosi bejegyzés német kurrens írással.

Kaufmann B 1059.

Mareh musar. Der tsukt špigl (“The mirror of virtue”), Frankfurt am Main, 1680 by the German Judah Seligmann b. Moses Simeon ha-Levi Ulma-Guenzburg, who lived in the 16th century. It contains popular ethical parables in Hebrew and mostly in Yiddish (Judeo-German), collecting more than 500 proverbs and epigrams – often brand new – targeted for women and girls, who neglect and outrage the Sabbath and religious holidays with their frivolous behaviour.

Yiddish owner’s note of a certain Gerhart Hirš Fellheim. Yiddish note written by Jeremias son of Sallomon of Steinbach, Germany, on 6 January 1805 about the owner of the volume, Henna of Steinbach who became a widow on the vigil of 1 January 1805. Below, the same ownership was translated in cursive German, Kurrent script.

DELINEACION, Y OBJETO DE LA OBRA.

Por dos razones fueron siempre estimadas las Paraphrasés; La una por que siguiendo Methodicamente el Texto Original, abuelven brevemente las Dudas, y aclaran con sucintas palabras lo mas obscuro de su sentido.

La otra, porque escritas en Ydioma vulgar aprovechan mas comunmente à todos; siendo pocos los cursados en el Sagrado Ydioma; Por cuya causa las Célebres Paraphrasés que oy tenemos, bien que con Caracteres Hebraicos son en Ydioma Chaldéo, vulgar para nosotros en aquel tiempo; por nuestra Transmigracion à Babilonia; y la del Famoso Onquelòs servia de romancéar en las Sinagogas el Texto Sacro, para la inteligencia y clareza de los que no entendian la Lengua Santa; Lo que al fin se dexò de hazer, porque con las nuevas Transmigraciones se hizo menos inteligible aquella, que esta.

Floteciendo después nuestra Nacion con los Arabes en España, se escrivieron tambien en Lengua Arabiga algunas Paraphrasés; juntamente otros Libros de grande Erudicion, con singular Aplauso de los Doctos Arabes, y sus Reyes, y algunos merecieron ser traducidos en Lengua Santa, por el Célebre Traductor R. Yeudà Aben Tibon.

Siguiendo esta misma Maxima el Muy Preclaro y Excelentissimo Sr. H. R. Yahak Aboab, de siempre venerable y gloriola memoria, sacò à luz el Año de 5441. su GLOSA PARAPHRASTICA sobre los cinco Libros, en Ydioma Español; Obra digna de su grande talento, por lo ingenioso de su disposicion, y Lacónico y Elegante de su Estilo; Pues sin desviarse del Texto, no dexa lugar que no aclare, ni Duda que no abuelva; por donde con razon puede afirmar, que es lo mismo léer su Glosa [quanto à la obligacion] que la Paraphrasés Chaldéa, ò el Comento de R. Selomò dicho brevemente R, S, Y, pues no es otro el intento en dicha obligacion sino dar à entender lo que se lee; lo que dicho Señor haze en su Glosa con notable sagacidad.

Viendo yo pues que nuestra Nacion, si menos versada que otras en la Lengua Santa no menos religiosa; acostumbra cumplir jornalmente sus lecciones conforme à nuestros Sabios; lo que hazen por la Biblia Española de Ferrara; y que su Traductor demasiado de Exacto traduxo tan en rigor à la Letra, que ademas del escabroso Estilo que causa la improporcion de algunos Adverbos y terminos de vna lengua con otra, ecurtece de tal modo el Sentido en algunas partes, que ò no puede entenderse la Oracion, ò se entiende muy diferente; me pareció haria servicio à Dios, y à mi Nacion, prosiguiendo desde adonde parò el Sr. H. Aboab; y à su imitacion dar al Publico vn genero de Paraphrasé sobre los Prophetas primeros, de modo que aclarandoles la Lectura, les individualize la Historia, y les resuelva las Dificultades.

Para este efecto reparti los versos que forman vn Proposito à modo de Parràgrafo; omitiendo en su Traduccion aquellos terminos, que siendo propios del Idioma Sagrado para significar alguna cosa, lexos de hazer lo mismo en nuestro vulgar Español disuenan; no siendo mi intento traduzir rigurosamente, excepto adonde es necesario para expresar la Declaracion; en lo demas solo pretuto atender al senti-

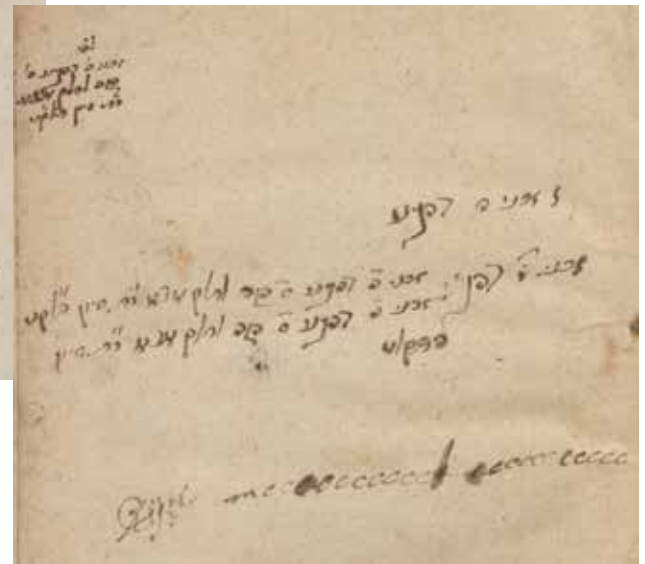
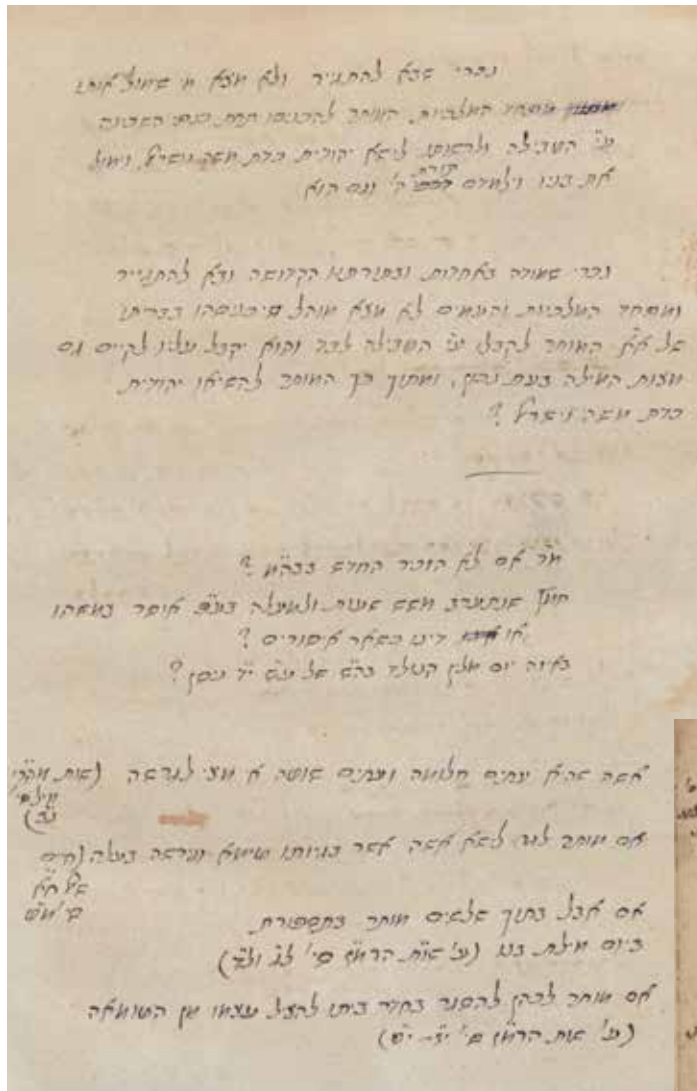
Kaufmann C 1086.

Conjeturas sagradas sobre los Prophetas primeros, Leiden, 1722, egyedüli kiadás, Isaac Acosta (megh. 1728) műve, aki Amszterdamban született és Bayonne-ban lett rabbi. Néhány nyomdai hiba arra utal, hogy a kötet nem Leidenben (Hollandia), hanem valószínűleg Franciaországban, Bayonne-ban készült. A *Conjeturas sagradas sobre los Prophetas primeros* az Első Próféták bibliai könyveit magyarázó szöveg. Spanyol tulajdonosi bejegyzés: „Este Lybro mando p[or] memoryo de mordejay mendez quiros Jassan [a „gazan”] Ruby [a „Raby”, „Rabbi”?] de la sawana de Beriahen Vessalom en amstard. [a]m 9: de jullio 1724 – Deste mayor amygo Isaque de Abram de Robles” („Ezt a könyvet Mordekay Méndez Quiros [sz. 1697], hazan [„kántor”] rabbi [?] [a jodensavannai Beracha Ve-shalom gyülekezet] rabbija [?] emlékére küldtük Amszterdamba 1724. július 9-én. Legjobb barátodtól, Isaactól, Avraham de Robles fiától [1710–1757]”). Jodensavanne (hollandul „zsidó szavanna”), amely a dél-amerikai Suriname régióban található, gyakorlatilag önálló, ma már nem létező gyarmat, 1652-ben Hollandiából, Portugáliából és Olaszországból érkező szefárd zsidók által alapított ültetvényes közösség volt.

Este Lybro mando q̄ memoryo
de mordejay mendez quiros Jassan Ruby
de la sawana de Beriahen Vessalom
en amstard.^{am} 9. de jullio 1724 —
Deste mayor amygo Isaque de Abram de Robles

Kaufmann C 1086.

Conjeturas sagradas sobre los Prophetas primeros, Leiden, 1722, only edition, by Isaac Acosta (d. 1728), he was born in Amsterdam and became rabbi in Bayonne. Some typos indicate that this volume was not printed in Leiden (Netherlands) but in France, probably in Bayonne. The *Conjeturas sagradas sobre los Prophetas primeros* is an exegetical text about the Biblical books of Former Prophets. Spanish owner's note "Este Lybro mando p[or] memoryo de mordejay mendez quiros Jassan [for "gazan"] Ruby [for "Raby", "Rabbi"?] de la sawana de Beriahen Vessalom en amstard.[a]m 9: de jullio 1724 – Deste mayor amygo Isaque de Abram de Robles" ("This book is sent in memory of Mordekey Méndez Quiros [b. 1697], hazan ["cantor"] rabbi [?] of [the congregation] Beracha Ve-shalom of Jodensavanne, in Amsterdam 9 of July 1724. From your best friend Isaac son of Avraham de Robles [1710-1757]"). The aforementioned Jodensavanne (in Dutch "Jewish Savanna"), located in the South-American region of Suriname, a virtually autonomous colony, no longer existent, was a plantation community established in 1652 by Sephardic Jews coming from the Netherlands, Portugal and Italy.

Kaufmann B 798.

Še'elot we-tešuvot ("Questions and answers"), Venice, 1761, by the Amsterdam-born Mošeh b. Mordeḳay Zacuto (ca. 1620–1697), at the time rabbi in Venice, whose opinions on the most burning issues were always sought after; first edition.

Hebrew note in the calligraphy of S.V. Dalla Volta, in which he repeated several times that this book came to his father Leon Samuel on 16 May 1779. "Coupon" stamped by the German Jewish publisher and philanthropist Rudolf Mosse (1843–1920), dated Berlin 18 October 1897 with the fee of 28,50 marks for two articles by Kaufmann published in 1897, that have no connection with the content of the volume.

EGY KÜLÖNÖS UTAZÁS
Kaufmann Dávid (1852–1899) és gyűjteménye

AN AMAZING JOURNEY
David Kaufmann (1852–1899) and his collection

2024. június 6. – augusztus 30.
Mádi zsinagóga
3909 Mád, Táncsics u. 38.

A kiállítást és a kiadványt az
MTA Könyvtár és Információs Központ
Keleti Gyűjteménye 2024-ben,
Kaufmann Dávid halálának 125. évfordulójára
készítette a Magyar Tudományos
Akadémia támogatásával.

A kiállítást rendezte:
MTA Könyvtár és Információs Központ
Keleti Gyűjtemény
Felelős vezető: Ferenczi Roland

A kiállítás kurátorai:
Kelecsényi Ágnes
Fabrizio Quaglia

A kísérfüzet szövegét írta és szerkesztette:
Fabrizio Quaglia
Kelecsényi Ágnes

Angol fordítás:
Korvin Gábor

A kísérfüzet tervezte:
Vas Viktória

A kiállítási paneleket tervezte:
Boromisza János

A kiállítás restaurátorai:
Fodor Eszter
Kalocsai László

Felelős kiadó:
Monok István főigazgató, MTA KIK

A kötet a bicentenáriumára készülő
Magyar Tudományos Akadémia és az
MTA Könyvtár és Információs Központ
közreműködésével jelent meg.

Köszönetet mondunk együttműködő
partnereinknek a rendelkezésünkre
bocsátott képekért:
Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár,
Országos Rabbiképző Zsidó Egyetem Könyvtára

A címlapon:
Kaufmann A 82.
Sefer Mišwot Qaṭan
(„A Parancsolatok Kis Könyve”)

© MTA Könyvtár és Információs Központ, 2024
ISBN 978-615-6448-46-0

DOI: https://doi.org/10.14755/Kaufmann_2024

MTA
Miskolci Akadémiai Bizottság
1979.

TELEKI JÓZSEF
AKADÉMIAI KLUB

CSODARABBIK
ÚTJA

בשם ה' אלהינו נכיר

בה' א' ע
ב' ט'

ספר הזכרונות

יבואו בו לדפוס הספר זכרונות . כי
ס' החזקתי את לבי לדפוס . הדברים
הראויים . לגדולים ולקטנים . ולכל
חיש ישראל . ליתן לב עליהם . ועל
תקומם . לכבוד ס' אלהינו .

ולכבוד ספריות . ושליח רחמכא
אני . לעשות רצון ס' . כאשר
חפצתי לדפוס . ובטוח אני שתהיה
נוסאת חן בעיני כל רואים . למען
בשכיל את כל אשר נעשה . להשגה
וליראה . ולעשות רצון קומם .

ומלאכת שמים זו .
עבורת . ס' תהיה

בעיניכם :

א. חיש ספר הזכרונות הזה חפץ
ובנין בו . ויש ללא פ' א'
ולא מ' א' א' א' א' א' א'
א' א' א' א' א' א' א'
א' א' א' א' א' א' א'